

ע א מיי פ"ו מהלכות
מכירה ה"י יב ועיין
השגות ויבגדר משנה סג
עשין פס טו"ע ח"מ סי'
סו סעף כ:
עא ב מיי פ"י מהלכות
זכיה ומתנה הלכה ב
ועיין בהשגות ויבג"מ סג
שם טו"ע ח"מ שם סע'
כז וס' רג סעף כ ורוב
אלפס כתובות דף קט"ג:
עב ג מיי"ט ס' הלכה ב ועיין
בהג"ל וי"ח הלכה ב
סג שם ונכר אלפס טס:
עג ד מיי"ט פ"ה הל' טו
טו"ע ח"מ סי' רג
סעף כא:

רבינו גרשום

הלכת לא קשיין אהרדי:
לתפלתו של כהן גדול.
דאי חמיס הווא יומא
בידוע שכל השנה מחומס
וצריך לבקש רחמים שתהא
גשומה ואי קריי צריך
לבקש רחמים שאם שומה
תהא שומה: אמר רב
אמר רב נחמן מתנת שכיב
מרע מדרבנן היא. דקניא
באמריה וכל מתנתה דיימקין
באוריית' בברייתא מייירי. ומה
שיכול ליתן למי שאינו
יורש באמריה רבנן תקינו
להו למיעבד כל רעותיה
דאי לא מצי למיעבד שטא:
הטורף רעותו עליו מחמת
צעה. איכא דאמרי להכי
לא בעי לא קנין ולא
כתיבה ולא משיכה אלא
באמריה בעלמא דיימקין
מותריה דמית בשבת ולא
מצי למיעבד קנין ולא
משיכה ולא כתיבה וחתירה
רעותו עליו ושכיב ולא קנין
להכי תקינו דבאמריה גזי:
ומי אמר רב נחמן הכי.
דמרבנן הווי מתנת שכיב
מרע: והאמר רב נחמן אע"ג
דאמר שמואל המוכר שטר
חוב לחבירו וחזר לאתר
מכור' ומחלו. לבעל חובו
מחול' ונייר בעלמא הוא
דובין ליה ומלוה ליתא
בעינה ודהוציא נתנה.
אבל זוי דירחיב לוקח
בשביל שטר מחר ליה
ללוקח: אפי' יורש של
מוכר מצי מחיל החוב.
הואיל דירוש הוא: מודה
שמואל שאם נתנו. לטורף
חוב במתנת שכיב מרע
לשום אדם שאין יורש
יכול למחול דמתנה אלימא
מכרי: אי אמרת בשלמא
דאוריית' כן אמרת: אלא
אלימא מתנה מכרי: אלא
אי אמרת מדרבנן. אמאי
אלימא מתנה מכרי. שי"מ
מדאורייתא וקשיא דרב
נחמן אירר נחמן. ומשי
לעולם אימא לך מדרבנן
ולא מדאורייתא ומשום
הכי אינו יכול למחול
דעשוהו רבנן גאלימה
רבנן (כתבתי) [מתנות]
כמדאורייתא משום גזירה
שפא טהורף רעותו עליו:
לא אמר כלום. דאין זה
וכיית מתנה כדאמר לקמן
יטול יורכה ויחוקי ויקנה
כולן לשון מתנה הם. אבל
היכא דאמר ידור ויאכל
פירותיו לא עד שיאמר תנו
בית זה לפלוני וידור בו.
והוא דאמר ידור ויאכל
לאו דוקא הוא דכיון
דאמר תנו לחוד קנה קאמר
אלא אגב דאמר ברישא
ידור ויאכל קניו סיפא
גמי ידור ויאכל: למירבא
דקסבר רב נחמן. דאמר
ידור ויאכל אין לוקח קניו
מתנה היא משום דמלתא
שכיב מרע אבל אמר
בריא ידור לא הוי לשון
מתנה וליתיה גמי בשכיב
מרע: והאמר רב נחמן

לתפלתו של כהן גדול. ומהלכות
מכירה ה"י יב ועיין
השגות ויבגדר משנה סג
עשין פס טו"ע ח"מ סי'
סו סעף כ:
עא ב מיי פ"י מהלכות
זכיה ומתנה הלכה ב
ועיין בהשגות ויבג"מ סג
שם טו"ע ח"מ שם סע'
כז וס' רג סעף כ ורוב
אלפס כתובות דף קט"ג:
עב ג מיי"ט ס' הלכה ב ועיין
בהג"ל וי"ח הלכה ב
סג שם ונכר אלפס טס:
עג ד מיי"ט פ"ה הל' טו
טו"ע ח"מ סי' רג
סעף כא:

לאו דוקא נקט שטרע מעליא שהרי לא תחזיר אלא מה שנתנו זה
הלוקחין אלא משום דנקט לעיל התם ניירא בעלמא קלאי מייך נקט
במר הכי שטרע מעליא ועוד ראייה מרז נחמן דאית ליה בהגזל
במרא (ב"ק קטז): דינא דגרמי גבי ההוא גברא דאחויי אכריא דחבניה
אתא לקמיה דרב נחמן חייביה כו' ואילו בפרק הכותב (כתובות פה: ושם
פו. ד"ה תיול) אמר קריבתיא דרב נחמן זכינתא לכמותה בטובות
ההוא אפי' גרשא ושיבא אהו לקוחות וקתציה לה לצרתה כו' אמר
רב נחמן מאן לימא לה דחזיל ולימחלה לכמותה לגבי אבהו והדר
תירתה מיניה ומה תרויח לרב נחמן והא איהו גופיה אית ליה בהגזל
במרא דינא דגרמי ואם כן רכיבה להחזיר לו כל הדמים ומה תרויח
בזה אלא שמע מינה שתריוח בזה שלא היטה רכיבה להחזיר להם
אלא מה שנתנו זה א' ואם תאמר מכל מקום הפסקתם הרבה שהרי
גרשה היטה והיה להם ללקוחות אז לגבות כמותה מן הגרושה
ואומר רבי דשמי קטנה היטה ולא היו יכולים אז לגבות ממנה כלום
ומכל מקום מחילתה מחילה כיון שהגיעה לפעוטות כדאמר בהזקין
(גיטין דף נט.) דמתנתה מתנה עוד קשה לי רב נחמן איך השיאה ענה
למחול כמותה אמן והא אמר בפרק לא יחסור (לעיל כז: ושם) דגרמא
למחול דדאין דינא דגרמי כמו רב נחמן דאיכא חיסור ויתר כשמורה לה
למחול דאפילו בגרמא בניזקין שפטור לגמרי אסור וכ"ש דינא דגרמי
וגם שלא היו מפסידין כלל בדבר שמוחרת להם מה שנתנו זה ועוד
ראיה מדאמר בפרק שני דקדושין (דף קז. ו) התקדשי לי בשטר חובי
או שהיה לו מלוה ביד אחריסי' (וקדשה) עלייהו רבי מאיר אומר
מקודשת וחכמים אומרים אינה מקודשת ומסקנא דמילתא דפליגי
בדשמואל דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול
מאן דאמר אינה מקודשת אית ליה דשמואל דלא סמכה דעתה כי
שמה ימחול ואם כן רכיב להחזיר כל הדמים למה ימחול ושפיר סמכה
דעתה ועוד דקאמר התם בטר הכי דסמכה דעתה דלא שזיק נפשה
והיה לאחריני הוה ליה למימר שימחייב לשלם הכל אם ימחול ומיהו יש
ולכך לא סמכה דעתה בפרק יתיר ועוד ראייה ממנה בפרק קמא דבבא גרשא
לבעל ולחושב שמה כתבה ליתן בניסן ולא נתנה אלא עד תשרי ואזלה
דכתבי בניסן ואתי למיטרף לקוחות שלא כדון ואמר רבא שמע מינה
איתא לדשמואל דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו כו' פ"י ואם
כן לא טריף שלא כדון שהרי יכולה היא למחול לבעלה וימיה למחול
לבעלה ועליו הלקוחות ויגבו ממנה הכל על כן נראה שאין רכיבה
להחזיר להם אלא מה שנתנו זה ועוד ראייה מן הפסוק ויתר כשמורה
להי קשיא לי דהא הוה מצי התם למיפטרך מגרשה שכתבה ליתן בניסן
ולא נתנה עד תשרי ואזלה חבנה לכמותה דמינסן ועד תשרי
ומפיק ליה לשובר דכתבי בניסן ואתי למיטרף לקוחות שלא כדון
וכיון שהיא גרושה א"כ מוכרת כמותה דמינסן יקריא ואם כן
הפסידה דגרמי הוה אמי שפיר אך לא היינו יכולים עוד להביא ממנה
ראיה מיהו לפי מה שפ"י ר"י בפ"ק דבבא גרשא דבגרושה ליכא
למיחש הכ"י הוה א"ש וכן הוה עיקר כמו שפ"י שם דלא הוה מצי
למיפטרך מגרשה וא"ת מאי האי דקאמר בפ"ק דבבא גרשא (דף כז.)
ש"מ איתא להא דשמואל דאמר המוכר שטר חוב כו' יחוש דלמא
כתבה ליתן בניסן ולא נתנה עד תשרי והלכה והכניסתה לבעלה
שאו אינה יכולה למחול לידו כירה כדאמר בהכותב (כתובות פה:)
ו"ל דמייירי שידועין שאין לה בעל: אלא אינה בשטר תורה כו'.
מה שפירש רבינו יעקב שאין להוכיח מכאן דמכר שטר חוב כו' חל
מן התורה פירשנו לעיל בפרק המוכר את הספינה (דף עו.)
ד"ה ק"י: **שכיב מרע** שאמר ידור פלוני בבית זה יאכל פלוני פירות דק"ך
זה לא אמר כלום למימרא דסבר רב נחמן מילתא דליתא
בבריא. שאינו יכול להקנות הידיעה דדבר שאין צו ממנו
הוא ופירותו דהקל דאין אדם מקנה דבר שלא צל לעולם:

לתפלתו של כהן גדול. ומהלכות
מכירה ה"י יב ועיין
השגות ויבגדר משנה סג
עשין פס טו"ע ח"מ סי'
סו סעף כ:
עא ב מיי פ"י מהלכות
זכיה ומתנה הלכה ב
ועיין בהשגות ויבג"מ סג
שם טו"ע ח"מ שם סע'
כז וס' רג סעף כ ורוב
אלפס כתובות דף קט"ג:
עב ג מיי"ט ס' הלכה ב ועיין
בהג"ל וי"ח הלכה ב
סג שם ונכר אלפס טס:
עג ד מיי"ט פ"ה הל' טו
טו"ע ח"מ סי' רג
סעף כא:

לתפלתו של כהן גדול ורבא אמר רב נחמן
מתנת שכיב מרע מדרבנן בעלמא היא שמואל
תמרף דעתו עליו ומי אמר רב נחמן הכי
והא (ב) אמר רב נחמן אע"ג דאמר שמואל
המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו
מחול ואפילו יורש מחול כמותה שמואל
שאם נתנו במתנת שכיב מרע דאינו יכול
למחול או אמרת בשלמא דאורייתא משום
הכי אינו יכול למחול אלא אי אמרת דרבנן
היא אמאי אינו יכול למחול אינה של תורה
ועשוהו כשל תורה אמר רבא אמר רב
נחמן ישיב מרע שאמר ידור פלוני בבית
זה יאכל פלוני פירות דקל זה לא אמר כלום
עד שיאמר תנו בית זה לפלוני וידור בו תנו
דקל זה לפלוני ויאכל פירותיו למימרא
דסבר ר"ג מילתא דאיתא בבריא איתא
בשכיב מרע דליתא בבריא ליתא בשכיב
מרע והא אמר רבא אמר רב נחמן
שכיב

הספינה (לעיל עו.): וחזר. המוכר ומחל ללוה: מחול. דלא מכר לו
ראשון לשני אלא כל זכות שמצא לידו ולא עדיף האי לוקח ממלוה
דאמי מחמתיה דמלוה ומיהו מעומיו יחזיר לו מוכר ללוקח דהא
הלכתא היא דדיינין דינא דגרמי וזה הפסיד מעומיו כשורף
שטרותיו לזכר חבירו דקיימא לן דחייב מההוא חוב עובדא דכפיה
רפרס לזכר אפי' ואפי' מיניה כי כשורף ללמי: ואפילו יורש.
של מלוה מחול וקצרה הוא דלא אלס כח של לוקח בזה שנמכר
לו שטר המלוה אלא לזכות בחוב הכתוב (י) במקום המלוה או
היורש אך לא נעקר שעבודו מן המלוה וקרינא ביה עבד לזה לאיש
מלוה (משלי כג) ויכול למחול שעבודו: מודה שמואל שאם נתנו. המלוה לאיש
אחר בנתנת שכיב מרע ובגון שחלק כל נכסיו א' נמי על ידי
קנין כדון כל מתנת שכיב מרע במקצת אי נמי בלא קנין כדון
דמסרו לו בחיי א' קנין גדול מזה ומיהו אם עמד חזר אם
מתנת שכיב מרע (י) במקצת הוא דפסקין לקמן [קמא]: דאינו יכול
למחול דדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו ואלימני ממתנת
בריא ואין היורש יכול למחול: ומשי אינה של סורה. אלא מדרבנן
היא: ועשוהו כשל סורה. ומשום טירוף דעתו כדאמרן לעיל:
א"ר נחמן שכיב מרע שאמר ידור פלוני צניט זה יאכל פלוני
פירות דקל זה לא אמר כלום. שהידיעה אין בה ממש להקנותה
ופירות דקל נמי אין אדם מקנה דבר שלא צל לעולם וכיון דמתנת
בריא אפי' בקנין סודר לא קני דמילי לא מיקני אלא א"כ הקנה
לו החפץ בגון דקל לפירותיו וצית לדור מתנת שכיב מרע נמי לא
קניא דמילתא ליתא צבירא ליתא בשכיב מרע שאין שכיב מרע
חמור מן הבריא אלא דאמירתו במקום קנין של בריא הוא והיכא
דאין קנין (י) מועלת צבירא אמריה בשכיב מרע לא מהניא מידי
הלכך אין מועיל עד שיאמר תנו בית זה לפלוני כו': למימרא
דסבר רב נחמן כו'. לא אלס כח השכיב מרע יומר
מן הבריא אלא דאמירתו קונה כקנין סודר דבירא:
הלואתי

(א) ב"ק פט. ז"מ. כ. סמוכות
ס"ו. קדושין מה.
(ב) סמוכות פ"א. א [דש"ל]
מקח וא"ת וגרם ומ"מ וכו'.
(ג) ז"ל והרש"ה (ס) ר"מ
גורם אית הל.

גליון הש"ס

רש"י"ם ד"ה מודה שמואל
כו' א"ר ע"י קנין בריין כל
מתנת שכיב במקצת תמורה
לי דאיכ' הוי מתנת בריא
ויכול למחול וכן הקשה
הגר"א תמ"מ סי' רג ס"ק
מכ:

הגהות הב"ח

(א) גביא אמר רב נחמן
א"ר ע"י קנין רכ"ה א"ר
נחמן אמר שמואל כו'
ומודה שמואל כו' אל
בניסן בפרק הפסיד גורסין
אע"ג י"ט ע"ש סוף דף
ע"ו: (ב) רש"י"ם ד"ה מתנת
ו"י כ"ד מן ה"ו וי"ח וכו'
וליסנה אחריתא מפרשין וכו'
שיקנו דבריו כמתנה. י"ב
וכי פסידו לקמן כדון קני'
ע"כ דקאמר ולא למוט לדברי
ר"א אלא שמה שטרף דעתו
עליו: (ג) ד"ה הוכיח כו'
קני לך איהו וכו': (ד) ד"ה
ואפי' כו' המוכר שכיב מרע:
(ה) ד"ה מודה שמואל וכו'
אם מתנת שכיב מרע בבדלה
היא דפסקין: (ו) ד"ה א"ר
נחמן וכו' דאין קנין מועיל
בבירא אמריה בשכיב מרע
גמי לא מהני: (ז) ת"ס
ר"א אלא שמה שטרף דעתו
לזכר חבירו כו' ד"ה א"ר
ומי לא כר"מ: (ח) ב"ד
ומי לא תמ"מ וכו' אך לא
יערוף וכו' דמכל מקום:

מוסף רש"י

וחזר ומחלו. המוכר הוא
מלוה מחלו ללוה, מחול.
דאמר ליה לזה ללוקח לא בעל
דכרי לדי אמי (כתובות פה).
ואפילו יורש. של מלוה,
מחול. שהלוה לא נמשי
ללוקח כלום אלא מתנת
המוכר, והרי מחלו אלא
(קדושין ח"ו).

מוסף תוספות

א. ונמצא שמרורוח
הרבה. מוס' כתובות פו.
ב. דמשמע דחייב לשלם
כל הכתוב בשטר. שם.
ג. כי אינה רוצה להחזיק
לו והוא צריכה לחובעו
לדין אמימחול. מוס' הל"ש
ז"מ כ. ד. והשוא מדימנא
להחזיר השובר במגו דא
בניא מחלה. שם. ה. דאם
היתה מחולת היתה צריכה
לשלם ללקוחות כל מה
שהחובקה שוה עכשיו
שהיא גרושה ועומדת
לגבות. שם. ו. [כדש"י צ"ע]
הבעל שוברו שקדם, היא
צריכה לשלם ולא תרויח
כלום בקבויא. מוס' ז"מ כ.

שכיב